

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИРІШЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ

На сьогоднішній день усвідомлення екологічної проблематики, ризиків і загроз, що виникають внаслідок нерационального природокористування, багатоаспектно проявляється і на глобальному, і на національному рівнях. На актуальності цих питань неодноразово наголошувалось у доповідях Римського клубу, перш за все у доповіді „Межі зростання» (1972), матеріалах роботи Міжнародної комісії з навколишнього середовища й розвитку, зокрема у доповіді „Наше спільне майбутнє» (1983), на численних міжнародних конференціях з питань навколишнього середовища, у першу чергу на всесвітніх зібраннях – Конференціях ООН з навколишнього середовища і розвитку у Ріо-де-Жанейро (1992) та Йоганнесбурзі (2002). Одною з найістотніших результуючих складових роботи наукової спільноти у напрямку оптимізації та гармонізації взаємодії суспільства і природи, зокрема вирішення широкого кола проблем екологічної безпеки, є концепція збалансованого (підтримуваного, сталого) розвитку, яка стала адекватною реакцією людства на складні реалії сьогодення.

Інтерес вчених до вивчення перспектив реалізації ідей збалансованого розвитку проявився через низку різноманітних праць фахівців з різних галузей знань – філософів, економістів, соціологів, географів, значну частину робіт у цьому напрямку проведено потужними авторськими колективами – міждисциплінарними за змістом питань, що розглядались та міжнародними за складом виконавців. З-поміж вітчизняних географів, які займалися вивченням цих питань слід відзначити М.В.Багрова, А.П.Голікова, І.О.Горленко, М.Д.Гродзинського, С.А.Лісовського, М.М.Паламарчука, Л.Г.Руденка, О.Г.Топчієва, П.Г.Шищенко, Б.П.Яценка та інших.

При розробці питань, пов'язаних з реалізацією концепції збалансованого розвитку необхідним є належне врахування закономірностей і особливостей процесу глобалізації.

У сучасному світі за умов глобалізації відбуваються докорінні зміни у міжнародному поділі праці, з'являються наднаціональні структури, діяльність яких порушує усталену систему міжгалузевих зв'язків на території держави, проявляються риси незбалансованості і нерівномірності у рівені соціально-економічного розвитку країн, їхньому ресурсоспоживанні і ресурсозабезпеченості. Формується низка загроз щодо використання національного природно-екологічного потенціалу, особливо це стосується країн що розвиваються та країн перехідної економіки, до яких належить і Україна. Відомо, що низькі екологічні стандарти та потреба в інвестиціях обумовлюють розміщення на території таких країн небезпечних виробництв, розвиток видобувних галузей промисловості, стандартизацію сільськогосподарського виробництва, висока продуктивність якого досягається шляхом хімізації і, відповідно збільшенням антропогенного навантаження. До того ж слід брати до уваги той факт, що перехід до постіндустріального, інформаційного суспільства, принаймні на рівні філософського

мислення, пов'язаний з виходом на перший план людини – якості, безпеки та комфортності її існування у певному середовищі. Водночас, як зазначають українські дослідники, „...екологічний стан навколишнього середовища може бути комфортним для людини лише за умов збалансованих соціальних, економічних і природно-виробничих взаємовідносин„ [1].

У світі існує значна диференціація у рівнях технологічного забезпечення, структурі господарства і, відповідно, природокористування, а також показниках розвитку соціальної сфери – освіти, доходів, доступності інформації, знань, культурних закладів і заходів, що притаманна і країнам, і регіонам. Водночас, наслідуючи європейський досвід, ми підійшли до розуміння регіону як ключової одиниці розвитку держави, а це зобов'язує до ретельного аналізу регіональних проблем не тільки крізь призму «соціум-економіка-екологія», але й з урахуванням дихотомії «внутрішнє-зовнішнє», всієї системи зв'язків регіону в глобальній системі координат, наслідків подібної взаємодії, можливостей подолання основних негативів шляхом моніторингу та своєчасного реагування.

Повертаючись до думки про потребу саме комплексних досліджень в цій сфері зазначимо можливості географічної науки, об'єктом якої є географічна оболонка Землі. Крім того, інтеграція знань про природу і суспільство дає змогу оцінити наслідки їхньої взаємодії на якісно новому рівні, закладеному у постулатах комплексності, територіальності, пропорційності.

Список літератури:

1. Україна: основні тенденції взаємодії суспільства і природи у ХХ ст. (географічний аспект) за ред. Л.Г.Руденка. – К.: Академперіодика, 2005. – С.221.

